

Keunggulan Kaedah Eklektik dalam Pengajaran Bahasa Arab kepada Pelajar Melayu

Maimun Aqsha Lubis Hj Abdin Lubis

Jabatan Perkaedahan dan Amalan Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia

Sabariah Sulaiman

Universiti Kebangsaan Malaysia

Asma Abdul Rahman

Jabatan Bahasa Arab, Universiti Sains Islam Malaysia

ABSTRAK

Kertas kerja ini membincangkan satu kajian yang dijalankan terhadap 300 orang pelajar Pusat Matrikulasi UIAM berhubung keberkesanan tiga kaedah pengajaran Bahasa Arab terhadap pelajar Melayu. Reka bentuk kajian yang digunakan ialah kajian eksperimen kuasi iaitu kajian uji kaji yang mengawal beberapa pemboleh ubah tertentu untuk mengenal pasti kesan ketiga-tiga kaedah pengajaran bahasa Arab sahaja. Temu bual juga dijalankan terhadap 10 orang pensyarah yang mengajar bahasa Arab di Pusat Matrikulasi UIAM untuk mengetahui langkah-langkah bagi dua kaedah pengajaran yang wujud di pusat ini, iaitu kaedah A dan kaedah B. Kaedah C yang dibina berasaskan gabungan kedua-dua kaedah A dan B turut digunakan dalam kajian ini. Tujuan utama kajian ini ialah untuk mengenal pasti kaedah pengajaran bahasa Arab yang paling berkesan antara tiga kaedah pengajaran yang digunakan kepada pelajar Melayu. Penganalisan data kuantitatif dibuat menggunakan Statistical Package for Social Sciences (SPSS) dengan menganalisis min pencapaian bagi keempat-empat kemahiran (mendengar, bertutur, membaca dan menulis) mengikut kaedah pengajaran dan peringkat kebolehan pelajar. Penganalisan dibuat dengan menggunakan analisis varian (ANOVA) dan ujian Tukey. Dapatan kajian menunjukkan bahawa kaedah Eklektik Sistematis adalah kaedah yang paling berkesan terhadap keempat-empat kemahiran pada kedua-dua peringkat: permulaan dan pertengahan dalam pengajaran Bahasa Arab terhadap pelajar Melayu di Pusat Matrikulasi UIAM.

Kata kunci: Kaedah pengajaran, Taqlidah, Al-Sam'iyat, eklektik

1.0 PENDAHULUAN

Menurut Mustafa al-Ghalayin (1973:4), bahasa Arab ialah perkataan-perkataan yang ditutur dan dituliskan oleh orang Arab untuk menyampaikan maksud-maksud mereka. Bahasa itu sampai kepada kita melalui proses pengajaran dan pembelajaran. *Al-Qur'án* dan *al-hadith* pula memelihara keutuhan bahasa tersebut.

Bahasa Arab yang diperbincangkan dalam tulisan ini adalah bahasa Arab *Fushah* atau disebut juga dengan bahasa Arab *Standard (Standard Arabic)*. Bahasa Arab *Fushah* adalah bahasa Arab yang

terdapat dalam kitab *al-Qur'án*, kitab *Hadith* dan kitab-kitab agama yang terkenal *Fiqh*, *Tafsir*, *Tauhid*, dan lain-lain. Di samping bahasa Arab *Fushah*, terdapat pula bahasa Arab *'Ammiyah*, iaitu bahasa Arab pasar atau *Lughah al-Suq*. *Lughah al-Suq* ini tidak termasuk dalam tulisan ini.

2.0 TIGA KAEDAH PENGAJARAN DALAM BAHASA ARAB

1. Kaedah *Taqlidiyah* (*Qadimah*) atau Kaedah Tradisional

Pengajaran dalam kaedah ini dimulakan dengan latihan kemahiran membaca, kemudian melibatkan semua kemahiran yang lain seperti kemahiran bertutur, membaca, dan menulis. Pengajaran *nahw* (tatabahasa) pula disampaikan secara deduktif, iaitu dengan menerangkan definisi (takrif) satu-satu *qawaid* dengan terperinci terlebih dahulu kemudian diteruskan dengan menerangkan contoh-contoh yang berkenaan dengannya. Takrif kaedah ini akan disuruh hafazkan oleh guru. Ketika mengajarkan teks bacaan sama ada bentuk perbualan ataupun rancangan, diadakan terjemahan ke dalam bahasa ibunda (bahasa Melayu), dan pengajaran melalui kaedah ini tidak menggunakan alat pandang dengar (*audio visual*). Kaedah ini mementingkan kepada tatabahasa dalam mengajar teks bacaan.

2. Kaedah *Al-Sam'iyat al-Shafawiyah*

Pengajaran dimulakan dengan latihan kefahaman mendengar, kemudian melibatkan semua kemahiran yang lain seperti kemahiran bertutur, kemahiran bacaan, dan kemahiran menulis. Pengajaran *nahw* (tatabahasa) disampaikan secara *nahw* praktik iaitu mengajarkan nahu secara tidak langsung atau memahirkan kemahiran-kemahiran bahasa dengan tidak mengupas takrif (definisi) tatabahasanya satu persatu, walau bagaimanapun setiap pengajaran bahasa dalam keempat-empat kemahiran diajarkan dengan praktikal tatabahasa yang betul. Dalam mengajarkan teks bacaan pula sama ada bentuk perbualan ataupun rancangan tidak diadakan terjemahan ke dalam bahasa ibunda (bahasa Melayu), dan kaedah ini menggunakan alat pandang dengan (*Audiovisual*).

3. Kaedah Eklektik Sistematis

Kaedah ini ialah gabungan di antara kebaikan kaedah 1 dengan kebaikan kaedah 2. Ia dibuat berdasarkan hasil keputusan kajian peringkat sarjana pendidikan UKM (Maimun Aqsha, 1991). Melalui kaedah ini pengajaran dimulakan dengan gabungan antara kemahiran mendengar dengan kemahiran membaca, ia juga melibatkan semua kemahiran yang lain seperti kemahiran bertutur, kemahiran membaca dan kemahiran menulis. Pengajaran *nahw* (tatabahasa) menerusi kaedah ini disampaikan secara induktif, iaitu dengan menampilkan ayat-ayat (jumlah) dalam bahasa Arab kepada pelajar serta melatihkan ayat-ayat tersebut dalam kemahiran bahasa seperti kemahiran mendengar, kemahiran bertutur, kemahiran membaca dan memahami, sementara ayat-ayat ini adalah merupakan contoh-contoh dalam satu-satu perkaedahan bahasa Arab, sehingga sampai kepada definisi takrif kaedah tersebut. Cara induktif ini berlawanan dengan cara deduktif pada kaedah *Taqlidiyah*/Tradisional. Takrif kaedah ini tidak sampai disuruh hafazkan oleh guru, namun disuruh fahamkan dengan baik dengan cara mengulang keterangannya beberapa kali sambil mengaitkannya semua dengan contoh-contoh yang telah diberikan. Dalam mengajarkan teks bacaan sama ada bentuk perbualan ataupun petikan karangan, terjemahan ke dalam bahasa ibunda (bahasa Melayu) dibuat jika amat diperlukan, dan dalam setiap pengajaran menerusi kaedah ini digunakan alat pandangan (*audio visual*).

Secara umum, kaedah ini sama seperti “kaedah terus” (*mubasharah*), iaitu membolehkan murid-murid menguasai keempat-empat kemahiran bahasa dan boleh menggunakan bahasa itu dengan baik. Melalui kaedah ini, guru mampu mengelakkan pengajaran kurang tepat dan tidak jelas dengan memberikan penjelasan dalam bahasa ibunda murid-murid jika dirasakan sangat perlu. Perkataan yang susah difahami, diterjemahkan ke dalam bahasa ibunda apabila dirasakan amat perlu dengan mengambil kira kepada tajuk dan situasi pengajaran dan pembelajaran. Guru-guru menggunakan pola-pola struktur untuk melatih tubi struktur ayat murid dan melancarkan kemahiran bertutur mereka (Abdul Aziz Talib, 1989, Mahmud Ismail, 1983, Maimun Aqsha Lubis, 1991).

3.0 PERNYATAAN MASALAH

Dalam kursus-kursus dan seminar-seminar yang dianjurkan oleh pihak Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (UIAM) tentang kaedah pengajaran bahasa Arab, kedua-dua kaedah iaitu Kaedah *al-Sam‘iyat al-Shafawiyah* (Dengar-Tutur) dan Kaedah *Taqlidiyah* (Kaedah Tradisional Nahu-Terjemahan) selalu dibangkitkan, sehingga terjadi perdebatan antara dua pihak yang menerapkan kaedah-kaedah tersebut dalam pengajaran bahasa Arab.

Pihak pertama yang tidak mempunyai latar belakang pendidikan Pengajaran bahasa Arab sebagai Bahasa Kedua (PEBAK) mendakwa bahawa Kaedah *Taqlidiyah* adalah yang paling sesuai untuk mencapai matlamat utama daripada pengajaran bahasa Arab di Universiti Islam Antarabangsa, iaitu kefahaman bacaan dan juga untuk mencapai matlamat kemahiran bahasa yang lain, seperti kefahaman mendengar, kemahiran bertutur, dan kemahiran menulis.

Pihak kedua yang pernah menerima pendidikan kaedah Pengajaran bahasa Arab sebagai Bahasa Kedua (PEBAK) menyatakan bahawa kaedah *al-Sam‘iyat al-Shafawiyah* merupakan kaedah yang paling sesuai untuk diterapkan kepada para pelajar yang bahasa Arab bukan bahasa ibunda bagi mereka.

4.0 TUJUAN KAJIAN

Kajian ini bertujuan untuk membandingkan kesan tiga kaedah pengajaran bahasa Arab, iaitu (i) kaedah *Taqlidiyah* (kaedah Tradisional) (ii) kaedah *al-Sam‘iyat al-Shafawiyah* (kaedah baharu-dengar tutur) dan (iii) kaedah Eklektik Sistematis (kaedah gabungan) ke atas empat kemahiran bahasa, iaitu (a) kefahaman mendengar, (b) kemahiran bertutur, (c) kefahaman bacaan dan (d) kemahiran menulis.

5.0 SAMPEL KAJIAN

Sampel kajian ini terdiri daripada 300 orang pelajar Pusat Matrikulasi, UIAM Jalan Pantai Baru, Lembah Pantai, Kuala Lumpur yang mempunyai asas dan yang tidak mempunyai asas bahasa Arab. Pelajar-pelajar yang tidak mempunyai asas bahasa Arab dimestikan menghabiskan dua peringkat bahasa tersebut sebelum memasuki program Sarjana Muda, iaitu peringkat permulaan dan peringkat pertengahan. Pelajar-pelajar yang mempunyai asas bahasa Arab pula biasanya terus memasuki peringkat pertengahan. Kajian ini melibatkan dua peringkat kebolehan pelajar, iaitu peringkat permulaan dan peringkat pertengahan (Jadual 1.1).

Jadual I.1 Saiz Sampel Kajian dalam Penerapan Tiga Kaedah pada Dua Peringkat

		Permulaan	Pertengahan
K a e d a h	A	50 pelajar (2 kelas)	50 pelajar (2 kelas)
	B	50 pelajar (2 kelas)	50 pelajar (2 kelas)
	C	50 pelajar (2 kelas)	50 pelajar (2 kelas)

6.0 METODOLOGI KAJIAN

Reka Bentuk Kajian

Kajian ini menggunakan kaedah eksperimen kuasi (ujikaji yang terkawal) dengan penganalisan varians (ANOVA) dan ujian Tukey. Sampel kajian dibahagikan kepada enam kumpulan pelajar, iaitu tiga kumpulan pelajar yang tidak mempunyai asas bahasa Arab (Peringkat Permulaan) dan tiga kumpulan pelajar yang mempunyai asas bahasa Arab (Peringkat Pertengahan). Seramai 150 orang pelajar yang dikenal pasti tidak mempunyai asas bahasa Arab dibahagikan kepada tiga kumpulan yang setiap kumpulan terdiri daripada 50 orang pelajar. Dalam pengajaran di bilik kelas setiap kumpulan (50 pelajar) ini dibahagikan kepada dua kelas yang masing-masing terdiri daripada 25 orang pelajar. Kedua-dua kelas diajar dengan kaedah pengajaran dan guru yang sama iaitu kaedah *Taqlidiyah* serta segala aspek pengajaran dan pembelajarannya seperti sukatan pelajaran dan kekerapan belajar yang serba sama. Begitu juga dilakukan terhadap kumpulan pelajar yang kedua (50 orang pelajar) juga dibahagikan kepada dua kelas dan juga diajar dengan seorang guru sahaja menggunakan kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah*. Seterusnya cara yang sama dilakukan kepada kumpulan ketiga (50 orang pelajar) dengan penerapan kaedah Eklektik Sistemik.

Bagi kumpulan pelajar peringkat permulaan, subjek kajian terhad kepada pelajar-pelajar perempuan keturunan Melayu, yang tidak pernah mempelajari bahasa Arab sebelum memasuki Pusat Matrikulasi, belum pernah mengikuti kelas formal bahasa Arab, sama ada di sekolah rendah ataupun di sekolah menengah dan belum pernah mengikuti pembelajaran bahasa Arab melalui kursus-kursus lain. Semuanya pelajar tersebut berasal dari sekolah menengah kebangsaan/biasa (bukan agama) dan mempunyai pangkat satu dalam peperiksaan Sijil Pelajaran Malaysia (SPM). Pelajar-pelajar ini juga belum pernah mempelajari bahasa Arab, sama ada melalui ibu bapa atau kawan-kawan, sebelum memasuki Pusat Matrikulasi UIAM. Walau bagaimanapun mereka pernah mengikuti pelajaran membaca *al-Qur'ân* antara satu hingga lima tahun sebelum memasuki Pusat Matrikulasi dan mempunyai kebolehan membaca ayat-ayat suci *al-Qur'ân*.

Bagi kumpulan pelajar peringkat pertengahan pula, subjek kajian terhad kepada pelajar-pelajar perempuan keturunan Melayu yang mengikuti kursus bahasa Arab selama dua semester dan telah lulus peperiksaan akhir mata pelajaran bahasa Arab Peringkat Permulaan (LQM 1026) dengan markah B dan tidak mengikuti kursus bahasa Arab di luar bilik darjah, seperti kursus antara semester atau kursus bahasa Arab yang lain semasa cuti semester semasa belajar di pusat ini. Selain

itu, mereka juga mengikuti pelajaran membaca *al-Qur'Ēn* di Pusat ini selama dua jam setiap minggu yang merupakan pelajaran kokurikulum tilawah *al-Qur'Ēn*.

Pelajar lelaki tidak diambil dalam kajian ini, kerana mengikut hasil keputusan ujian semester satu dan semester dua, terdapat perbezaan pencapaian bahasa Arab antara pelajar lelaki dan pelajar perempuan di pusat ini, (*Qism al-Lughat al-ʿArabiyah*). Untuk mengelakkan perbezaan pencapaian bahasa Arab yang disebabkan oleh perbezaan jantina, maka kajian ini hanya melibatkan pelajar perempuan sahaja.

Kesemua (enam) kumpulan subjek kajian terdiri daripada pelajar-pelajar bangsa Melayu. Pilihan ini dibuat memandangkan bahawa di Pusat Matrikulasi UIAM terdapat pelbagai bangsa yang mempunyai kemampuan bahasa Arab yang berbeza, seperti antara bangsa Melayu dengan bangsa Cina Taipeh, bangsa Thailand dengan bangsa Afghanistan dan lain-lain (*Qism al-Lughat al-ʿArabiyah*). Dengan kawalan yang lebih ketat terhadap faktor-faktor yang telah disebutkan, keputusan kajian daripada eksperimen ini dapat menampilkan kesan kaedah pengajaran sahaja. Selain itu jumlah jam belajar untuk tiap-tiap kumpulan adalah sama (iaitu 12 jam dalam satu minggu) dijalankan selama dua semester. Pengajaran kaedah ini dilakukan selama dua semester memandangkan bahasa satu-satu peringkat, seperti peringkat permulaan adalah dihabiskan selama dua semester, iaitu dengan menghabiskan Buku Satu dan Buku Dua *Al-ʿArabiyah li al-nashi'in* (LQM 1016 dan LQM 1026). Untuk melihat beberapa faktor utama daripada subjek kajian yang dikawal, lihat Jadual 1.2

Jadual 1.2 Faktor-faktor Subjek Kajian yang dikawal

Faktor	Kekerapan	Peratus
Jantina Perempuan	300	100
Etnik Melayu	300	100
Asas Kebolehan B. Arab Permulaan	150	50
Pertengahan	150	50
Keputusan SPM Gred 1	300	100

Pada akhir penerapan kaedah pengajaran, sekali lagi soal selidik kawalan dilakukan untuk memastikan bahawa subjek kajian tidak mengikuti kursus bahasa Arab di luar kelas formal, dengan ibu bapa atau melalui kawan-kawan semasa cuti semester.

Di samping pengawalan yang dilakukan oleh penyelidik sendiri, pihak universiti juga telah menolong penyelidik dengan mengadakan ujian bertulis (*Placement Test*) untuk menentukan aras kebolehan bahasa Arab pada awal kemasukan sesi untuk peringkat permulaan iaitu aras Buku Satu *Al-ʿArabiyah li al-Nashi'in*. Selain itu pihak universiti juga bekerja sama memberikan keputusan ujian akhir semester bahasa Arab (LQM1026) untuk peringkat pertengahan.

7.0 DAPATAN DAN PERBINCANGAN KAJIAN

Berikut ini diperturunkan hasil analisis data berkaitan dengan pencapaian markah kemahiran bahasa Arab untuk melihat perbandingan kesan mengikut kaedah pengajaran dan peringkat kursus.

Jadual 1.3 Analisis Varians bagi Jumlah Markah Ujian Mengikut Kaedah Pengajaran dan Peringkat Kursus

Kesan	Kaedah A	n	Min	S.P	Nilai F	Keb.
Kaedah	Kaedah A	100	57.0	6.2	35.809	0.000*
	Kaedah B	100	79.2	5.3		
	Kaedah C	100	63.7	5.7		
Permulaan	Permulaan	150	59.6	6.6	1.450	0.229
	Pertengahan	150	60.4	6.1		
Interaksi Kaedah- Peringkat	Permulaan Kaedah A	50	56.4	7.0	4.337	0.014*
	Kaedah B	50	60.1	5.9		
	Kaedah C	50	62.2	5.7		
	Pertengahan Kaedah A	50	57.6	5.3		
	Kaedah B	50	58.3	4.5		
	Kaedah C	50	65.1	5.7		

- * $p < 0.05$: Signifikan pada aras 0.05
 Kaedah A : *Taqlidiyah*
 Kaedah B : *al-Sam'iyat al-Shafawiyah*
 Kaedah C : Eklektik Sistematis
 S.P : Sisihan Piawai
 Keb. : Kebarangkalian

Analisis varians bagi jumlah markah ujian menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara pencapaian pelajar Kaedah *Taqlidiyah*, Kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah* dengan Kaedah Eklektik Sistematis. Jadual 1.3 menunjukkan markah purata bagi pelajar Kaedah *Taqlidiyah* ialah 57.0, bagi pelajar kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah* ialah 59.2 dan bagi pelajar kaedah Eklektik Sistematis ialah 63.7.

Ujian Tukey dalam kesan Kaedah Pengajaran terhadap keseluruhan markah kemahiran bahasa bagi kedua-dua peringkat menunjukkan:

- 1) Pencapaian Kaedah *Taqlidiyah* berbeza daripada pencapaian Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* dan Kaedah Eklektik Sistemik, iaitu pencapaian pelajar Kaedah *Taqlidiyah* lebih rendah daripada pencapaian pelajar Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* dan Kaedah Eklektik Sistemik.
- 2) Pencapaian Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* dan pencapaian Kaedah Eklektik Sistemik juga berbeza, iaitu pencapaian pelajar Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* lebih rendah daripada pencapaian Kaedah Eklektik Sistemik. Keputusan ini menunjukkan pencapaian pelajar Kaedah Eklektik Sistemik lebih baik daripada pencapaian pelajar Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* dan Kaedah *Taqlidiyah* bagi keseluruhan kemahiran bahasa.

Analisis varians bagi jumlah markah ujian menunjukkan tiada perbezaan yang signifikan antara pencapaian pelajar peringkat permulaan dengan pencapaian pelajar peringkat pertengahan. Jadual 1.3 menunjukkan markah purata bagi pelajar peringkat permulaan ialah 59.6 dan bagi pelajar Peringkat Pertengahan ialah 60.4. Keputusan ini menunjukkan tiada perbezaan pencapaian antara kedua-dua aras kebolehan pelajar.

Analisis varians bagi jumlah markah ujian ini juga menunjukkan terdapat perbezaan kesan interaksi antara pencapaian pelajar Kaedah *Taqlidiyah*, Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* dan Kaedah Eklektik Sistemik dengan peringkat kebolehan pelajar. Jadual 1.3 menunjukkan markah purata bagi pelajar Kaedah *Taqlidiyah* di peringkat permulaan ialah 56.4 dan di peringkat pertengahan ialah 57.6. Bagi pelajar Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* markah purata di peringkat permulaan ialah 60.1 dan di peringkat pertengahan ialah 58.3. Seterusnya bagi pelajar Kaedah Eklektik Sistemik min pencapaian di peringkat permulaan ialah 62.2 dan di peringkat pertengahan ialah 65.1. Keputusan ini menunjukkan pencapaian pelajar di peringkat pertengahan dan peringkat permulaan hampir sama bagi Kaedah *Taqlidiyah* dan Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah*. Bagi Kaedah Eklektik Sistemik pencapaian pelajar di peringkat pertengahan adalah lebih baik daripada peringkat permulaan bagi keseluruhan kemahiran bahasa.

Kaedah *Taqlidiyah* didapati berkesan, iaitu dapat mencapai matlamat UIAM bagi kemahiran kefahaman bacaan dan kemahiran menulis di peringkat permulaan dan di peringkat pertengahan. Kaedah ini didapati kurang berkesan bagi kemahiran kefahaman mendengar dan kemahiran bertutur di peringkat permulaan dan juga peringkat pertengahan. Keberkesanan kaedah ini bagi kemahiran kefahaman bacaan dan kemahiran menulis adalah disebabkan kefahaman yang baik oleh pelajar-pelajar kaedah ini terhadap tata bahasa bahasa Arab. Jawapan-jawapan mereka dalam ujian kefahaman bacaan lebih tepat daripada segi tata bahasa berbanding dengan kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah*. Begitu juga dalam kemahiran menulis. Walaupun karangan para pelajar kaedah ini hanya pada kadar memadai sahaja, tetapi tepat dan benar daripada segi susunan tata bahasanya. Walau bagaimanapun, pencapaian dalam dua kemahiran yang lain, iaitu kefahaman mendengar dan kemahiran bertutur tidak mencapai matlamat UIAM. Ini disebabkan penggunaan bahasa Arab bagi kumpulan ini agak berkurangan kerana adanya terjemahan-terjemahan ke dalam bahasa Melayu.

Kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* berkesan bagi kefahaman mendengar dan kemahiran bertutur pada peringkat permulaan dan pertengahan dan tidak berkesan bagi kemahiran membaca dan menulis pada peringkat permulaan dan pertengahan. Keberkesanan kaedah ini bagi kefahaman mendengar dan bertutur pada peringkat permulaan dan pertengahan disebabkan penerapan pengajaran bahasa Arab tanpa menterjemahkan bahasa tersebut kepada bahasa Melayu. Ini memaksa pelajar-pelajar kaedah ini berusaha untuk memahami perkataan-perkataan dan arahan-arahan pensyarah untuk dapat mengikuti pengajaran dan pembelajaran di dalam kelas. Cara ini juga dapat meningkatkan kefahaman mendengar dan kemahiran bertutur mereka. Walau bagaimanapun, tumpuan penyampaian yang menggunakan bahasa Arab seratus peratus dan kurang penekanan

terhadap aspek tata bahasa (*Nahu*) ternyata kurang membawa kesan yang diharapkan dalam kemahiran membaca dan menulis untuk peringkat permulaan dan pertengahan. Ini disebabkan sebahagian pelajar kurang memahami kaedah susunan perkataan-perkataan dan ayat-ayat bertulis bahasa Arab dengan baik.

Kaedah Eklektik Sistemik berkesan bagi semua kemahiran, iaitu kemahiran mendengar, kemahiran bertutur, kemahiran membaca dan kemahiran menulis pada peringkat permulaan dan juga peringkat pertengahan kerana kaedah ini dapat menyeimbangkan penekanan pengajaran antara kemahiran bahasa dengan kaedah bahasa. Dalam pengajaran tata bahasa, pengajaran disertai juga dengan kemahiran bahasa (induktif). Keempat-empat kemahiran bahasa dilatihkan oleh guru terhadap pelajar-pelajar sebelum sampai kepada satu-satu kesimpulan tata bahasa. Penggunaan tata bahasa yang betul secara lisan dan tulisan juga ditekankan melalui kaedah ini.

Analisis varians bagi markah keseluruhan menunjukkan kaedah Eklektik Sistemik lebih berkesan daripada kaedah *Taqlidiyah* dan kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah*. Di antara ciri utama daripada kaedah Eklektik Sistemik ini ialah merangsang para pelajar untuk mempertingkatkan kemahiran bahasa. Penggunaan bahan bantu mengajar dan pengajaran secara langsung mempertingkatkan kemahiran mendengar dan bertutur. Pengajaran tata bahasa secara pendekatan induktif (*istigraiyah*) mempertingkatkan kemahiran kefahaman bacaan dan kemahiran menulis.

Analisis varians bagi markah keseluruhan menunjukkan kaedah Eklektik Sistemik mewujudkan perbezaan yang ketara antara peringkat pertengahan dengan peringkat permulaan. Perbezaan ini adalah kecil bagi kaedah *Taqlidiyah* dan kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah*. Maka kaedah Eklektik Sistemik ini lebih sesuai dan berkesan jika diajarkan terhadap pelajar peringkat pertengahan berbanding dengan peringkat permulaan, kerana kaedah ini merangsang aktiviti kemahiran bahasa dan penganalisaan tata bahasa. Kedua-dua perkara ini amat sesuai terutama kepada pelajar yang telah mempunyai pengetahuan asas bahasa Arab.

Analisis varians dan ujian Tukey bagi kemahiran kefahaman mendengar menunjukkan kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* dan kaedah Eklektik Sistemik lebih berkesan daripada kaedah *Taqlidiyah*. Perbezaan kesan tersebut disebabkan pelajar-pelajar selalu diperdengarkan pertuturan-pertuturan bahasa Arab dalam kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* dan kaedah Eklektik Sistemik. Ini membiasakan mereka mendengar ayat-ayat bahasa tersebut yang dapat menolong meningkatkan kefahaman mendengar yang lebih baik berbanding dengan kaedah *Taqlidiyah*.

Analisis varians dan ujian Tukey bagi kemahiran bertutur menunjukkan kaedah Eklektik Sistemik dan kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* lebih berkesan daripada kaedah *Taqlidiyah*. Ini disebabkan Eklektik Sistemik dan *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah* lebih menggalakkan pelajar-pelajar untuk bertutur tanpa terlalu dipengaruhi peraturan tata bahasa di peringkat awal yang boleh menjadikan pelajar merasa kurang berani untuk bertutur. Dapatan ini menyokong dapatan kajian yang dibuat oleh Chastain dan Woerdehoff (1968) yang membandingkan dua pendekatan mengajar bahasa Inggeris, iaitu pendekatan "Teori pembinaan tabiat dengar-tutur" (Induktif), dan "Teori pembelajaran kod-kognitif" (Deduktif). Hasil kajian mereka ialah kumpulan "Dengar-tutur" mengatasi kumpulan "Kod-Kognitif" dalam kemahiran bertutur.

Analisis varians dan ujian Tukey bagi kemahiran kefahaman bacaan menunjukkan kaedah Eklektik Sistemik dan kaedah *Taqlidiyah* adalah lebih berkesan daripada kaedah *al-Sam 'iyat al-Shafawiyah*. Ini disebabkan kaedah Eklektik Sistemik dan kaedah *Taqlidiyah* ini lebih meningkatkan pemahaman pelajar tentang peraturan tata bahasa yang boleh menolong mereka memahami ayat-ayat bacaan. Dapatan ini menyokong dapatan kajian yang dibuat oleh Chastain dan Woerdehoff (1968). Hasil kajian mereka menunjukkan kumpulan "Kod-Kognitif" mengatasi kumpulan "Dengar-Tutur" dalam kemahiran kefahaman bacaan.

Analisis varians dan ujian Tukey bagi kemahiran menulis menunjukkan kaedah Eklektik Sistemik dan kaedah *Taqlidiyah* lebih berkesan daripada kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah*. Ini disebabkan kaedah Eklektik Sistemik dan kaedah *Taqlidiyah* ini lebih meningkatkan pemahaman pelajar-pelajar tentang peraturan tata bahasa yang boleh menolong mereka untuk menyusun karangan yang baik. Dapatan ini juga menyokong dapatan kajian yang dibuat oleh Chastain dan Woerdehoff (1968). Hasil kajian mereka menunjukkan kumpulan “Kod-Kognitif” mengatasi kumpulan “Dengar-Tutur” dalam kemahiran menulis.

Analisis varians bagi kemahiran kefahaman bacaan menunjukkan kaedah Eklektik Sistemik mewujudkan perbezaan yang ketara antara peringkat permulaan dengan peringkat pertengahan, sementara perbezaan kedua-dua peringkat ini adalah kecil bagi kaedah *Taqlidiyah* dan kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah*. Kesimpulannya kaedah Eklektik Sistemik lebih berkesan untuk peringkat pertengahan daripada peringkat permulaan dalam kemahiran kefahaman bacaan.

Analisis varians menunjukkan tiada perbezaan pencapaian antara dua peringkat kebolehan pelajar dalam kemahiran kefahaman mendengar, kemahiran bertutur, dan kemahiran menulis. Kesimpulannya, perbezaan kesan bagi ketiga-tiga kaedah pengajaran (*al-Sam'iyat al-Shafawiyah*, *Taqlidiyah* dan Eklektik Sistemik) dalam tiga kemahiran bahasa Arab (mendengar, bertutur, dan menulis) adalah amat kecil di antara peringkat permulaan dan peringkat pertengahan.

Langkah-langkah kaedah eklektik sistemik ini dalam proses pengajaran dan pembelajaran ialah:

- i) Pengajaran dimulakan dengan pensyarah membacakan petikan karangan ataupun petikan berbentuk perbualan untuk kali pertama, dan para pelajar menyemak bacaan itu daripada kitab masing-masing. Seterusnya pensyarah membacakan semula (untuk kali kedua) bahan pengajaran daripada petikan karangan dan semua pelajar menutup kitab (buku teks) masing-masing serta mereka dikehendaki mendengar dengan teliti. Aktiviti ini dilakukan untuk melatih kefahaman mendengar dan melatih kemahiran bacaan pelajar untuk peringkat awal.
- ii) Kemudian aktiviti pembelajaran diteruskan dengan soalan-soalan latihan dalam bentuk kemahiran kefahaman mendengar, bertutur, dan kefahaman bacaan seperti menjawab pertanyaan-pertanyaan dengan ringkas secara lisan berpandukan kepada isi petikan.
- iii) Selepas ini, beberapa orang pelajar disuruh membaca seorang demi seorang sambil membuat pembetulan kesalahan yang dilakukan oleh mereka.
- iv) Pensyarah menerangkan isi petikan atau isi perbualan, dengan tidak menterjemahkan perkataan yang susah ke dalam bahasa ibunda (Melayu), kecuali jika sangat diperlukan iaitu pelajar tidak dapat memahaminya walaupun telah dibantu dengan alat-alat sumber pengajaran dan pembelajaran. Di sini juga disertakan pengajaran *Nahw Wazifi* (tatabahasa yang asas), diterangkan secara induktif, iaitu dengan mengemukakan ayat-ayat yang betul susunannya dan berkaitan dengan tatabahasa yang sedang dipelajari, kemudian diberikan kefahaman tentang makna ayat berkenaan tanpa menterjemahkannya dan akhirnya menerangkan definisi tatabahasanya.
- v) Seterusnya dengan latihan-latihan yang telah tersusun, seperti menyelesaikan soalan-soalan *tadribat* dalam buku teks wajib para pelajar (*al-ʿArabiyah li al-nashi'in*), dan beberapa orang pelajar disuruh kembali membaca petikan secara nyaring, untuk menilai kemahiran bacaan mereka.

- vi) Setelah itu, diadakan soal jawab apabila dirasakan bahawa para pelajar telah memahami isi petikan. Aktiviti ini adalah untuk memastikan dan menilai kefahaman bacaan mereka.
- vii) Seterusnya para pelajar disuruh berbincang secara ringkas dalam bahasa Arab sesama rakan yang duduk di sebelahnya, membincangkan isi daripada perkara-perkara penting yang terdapat dalam tajuk hari itu, dan beberapa orang pelajar disuruh mengemukakan hasil perbincangan mereka dan ditambah dengan kesimpulan pensyarah berkenaan isi tajuk tersebut.
- viii) Akhirnya aktiviti pembelajaran dan pengajaran ini disudahi dengan kemahiran menulis atau membuat karangan ringkas, berkaitan dengan isi tajuk yang dipelajari, (setiap akhir pembelajaran, pensyarah memberikan tugas-tugasan di rumah (di asrama), dan selanjutnya tugas-tugasan ini diperiksa oleh pensyarah).

Ringkasnya, kaedah eklektik adalah kaedah yang menggabungkan segala ciri yang baik dalam pengajaran bahasa yang terdapat dalam kaedah-kaedah lain. Dengan perkataan lain, ia merupakan satu cara mengajar bahasa yang menggunakan dua atau pelbagai kaedah dan tidak terikat kepada satu-satu kaedah tertentu. Guru boleh menggunakan usaha dan daya kreatif mereka sendiri. Mereka bebas mengajar mengikut kebolehan dan tahap kemampuan murid-murid. Dalam langkah-langkah pengajaran bahasa Arab (selama 40 minit), seperti yang disarankan oleh Maimun Aqsha Lubis (1991) untuk peringkat permulaan, misalnya, dijalankan dahulu latihan mendengar dan membaca dan kemudian diikuti pula dengan bertutur dan seterusnya menulis. Pengajaran tatabahasa diajar secara *istiqraiyah* (induktif) untuk lebih menggalakkan kemahiran-kemahiran bahasa (mendengar, bertutur, membaca, dan menulis) sebelum sampai kepada satu kesimpulan bersama, antara guru dengan murid. Kaedah ini banyak menggunakan latihan kemahiran bahasa dalam pengajarannya serta merangsang daya kreativiti murid-murid di dalam pengajaran dan pembelajarannya. Diharapkan murid-murid dapat berfikir kritis dalam pengajaran cara ini dan dapat menggunakan bahasa itu secara aktif. (Abdul Aziz Talib, 1989:11).

3.0 KESIMPULAN

Kesimpulan berikut disenaraikan daripada segi keberkesanan kaedah-kaedah pengajaran yang digunakan pengajaran Bahasa Arab kepada penutur Melayu. Kaedah *Taqlidiyah* berkesan bagi kemahiran kefahaman bacaan dan kemahiran menulis tetapi tidak berkesan bagi kemahiran kefahaman mendengar dan kemahiran bertutur di peringkat permulaan dan pertengahan. Kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah* pula berkesan bagi kefahaman mendengar dan kemahiran bertutur tetapi tidak berkesan bagi kemahiran membaca dan kemahiran menulis pada peringkat permulaan dan pertengahan. Kaedah Eklektik Sistemik berkesan bagi kemahiran mendengar, kemahiran bertutur, kemahiran membaca dan kemahiran menulis di peringkat permulaan dan pertengahan.

Merujuk kepada perbandingan keberkesanan penggunaan kaedah bagi empat kemahiran bahasa adalah didapati bahawa bagi kemahiran kefahaman mendengar dan bertutur, menunjukkan kaedah Eklektik Sistemik dan kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah* lebih berkesan daripada kaedah *Taqlidiyah*. Begitu juga bagi kemahiran bertutur, kaedah Eklektik Sistemik dan kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah* lebih berkesan daripada kaedah *Taqlidiyah*. Seterusnya bagi kemahiran kefahaman bacaan, kaedah Eklektik Sistemik dan kaedah *Taqlidiyah* didapati lebih berkesan daripada kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah*. Akhir sekali bagi kemahiran menulis, kaedah Eklektik

Sistematik dan kaedah *Taqlidiyah* lebih berkesan daripada kaedah *al-Sam'iyat al-Shafawiyah*. Untuk itu didapati bahawa kaedah Eklektik adalah lebih berkesan untuk diaplikasikan dalam pengajaran Bahasa Arab kepada penutur Melayu bagi mencapai keempat-empat kemahiran bahasa Arab dan juga bagi kedua-dua tahap kebolehan pelajar iaitu tahap permulaan dan pertengahan di Pusat Matrikulasi UIAM.

RUJUKAN

- Abdul Aziz Talib. 1989. Pengajaran dan Pengujian Bahasa. (pnyt.). Kuala Lumpur: Nurin Enterprise.
- Chastain, D. K. & Woerdehoff J. F. 1968. A Methodologicalsstudy Comparing The Audio Lingual Habit Theory And The Cognitif Code-Learning Theory. *Modern Language Journal*. 52(11): 268-279.
- Maimun Aqsha Lubis. 1989. Kaedah Pengajaran Bahasa Arab Sebagai Bahasa Kedua: Satu Kajian Di Kalangan Mahasiswa Tahun Pertama Universiti Islam Antarabangsa. Kertas kerja Fakulti Pendidikan Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 11 Disember.
- Maimun Aqsha Lubis. 1991. Satu Perbandingan Kesan Dua Kaedah Pengajaran Bahasa Arab Terhadap Pencapaian Kemahiran Bahasa Di Pusat Matrikulasi Universiti Islam Antarabangsa. Tesis Sarjana Pendidikan. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mustafa Ghalayin. 1973. *Jami ut al-durus al-^cArabiyah*. Juzu' satu. Libya: t.pt.
- Mahmud Ismail Sini, Nasif Mustafa & Mukhtar al-Tahir. 1983. *Al-Arabiyyat li al-nashi in: Kitab al-Mu alim*. Riyadh: Jami at al-Malik Sa ud.
- Pusat Pengajian Siswasah UKM. 2004. Panduan Menulis Tesis Gaya UKM. Bangi: Penerbit Universti Kebangsaan Malaysia.